

Boken som förändrade lagen

Berättelse

Fredrika Bremer föddes 1801 på en gård i Finland, som på den tiden tillhörde Sverige. När hon var liten flyttade familjen till Stockholm, och senare köpte de Årsta slott söder om staden. Fredrika och hennes systrar fick en sträng uppfostran. De skulle bli fina, tysta och lydiga, men Fredrika ville mycket mer än så. Hon längtade efter kunskap och frihet, vilket var ovanligt för en kvinna på den tiden.

År 1828 gav hon ut sin första bok, men hon vågade inte sätta sitt namn på den. Boken hette "Teckningar ur hvardagslifvet" och handlade om vanliga människors liv i hemmen. Trots att ingen visste vem författaren var blev böckerna en stor succé. De översattes till många språk, och i England och USA blev Fredrika Bremer mycket känd. Vissa kallade henne "den svenska Jane Austen".

Fredrika nöjde sig inte med att skriva romaner. Hon ville förstå hur andra länder fungerade. Mellan 1849 och 1851 reste hon ensam runt i USA, vilket var mycket ovanligt för en kvinna. Hon mötte kända författare, besökte fängelser och skolor och såg slaveriet med egna ögon. Allt hon såg skrev hon ner i boken "Hemmen i den nya världen".

Men det är en annan bok som många minns henne för. År 1856 gav hon ut romanen "Hertha". Den handlade om en ung kvinna som inte fick bestämma över sitt eget liv. På den tiden var ogifta kvinnor inte myndiga, även om de var vuxna. En far eller bror bestämde över dem. Boken väckte en stor debatt, som till och med nådde riksdagen. Två år senare kom en ny lag: ogifta kvinnor kunde nu bli myndiga vid 25 års ålder. Boken bidrog också till att Sveriges första högskola för kvinnor öppnade 1861.

Fredrika Bremer dog 1865 på Årsta slott. Hon hann aldrig se hur stort hennes arv skulle bli. Många år efter hennes död, 1884, grundades Fredrika Bremer-förbundet, som arbetar för kvinnors rättigheter än idag. En kvinna som en gång inte ens vågade skriva sitt eget namn på en bok blev till slut en av de viktigaste pionjärerna i svensk historia.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
uppfostran	hur föräldrar lär barn att uppföra sig
lydig	en person som gör som andra säger
längta	att verkligen vilja ha något man inte har
våga	att göra något även om man är rädd
succé	en mycket stor framgång
översätta	att göra om en text till ett annat språk
slaveri	när människor ägs och tvingas arbeta utan lön

ORD	FÖRKLARING
myndig	gammal nog att bestämma över sig själv enligt lagen
debatt	när många diskuterar en viktig fråga
riksdag	de som bestämmer lagarna i Sverige
högskola	en skola för vuxna efter gymnasiet
arv	det som finns kvar efter en person, till exempel idéer
pionjär	en person som är först med något nytt

Läsförståelsefrågor

- Varför satte Fredrika inte sitt namn på sin första bok?
 - Hon hade glömt vad boken hette.
 - Hon vågade inte stå för den öppet.
 - Förlaget förbjöd henne att göra det.
- Vad gjorde Fredrika under sin resa i USA mellan 1849 och 1851?
 - Hon studerade landet och skrev om det hon såg.
 - Hon öppnade en skola för kvinnor.
 - Hon sålde sina böcker på torget.
- Vad handlade romanen "Hertha" om?
 - En kvinna som reste jorden runt.
 - En ung kvinna utan rätt att styra sitt eget liv.
 - En familj som flyttade till Amerika.
- Vilken förändring i samhället bidrog "Hertha" till?
 - Att kvinnor fick rösta i valet.
 - Att ogifta kvinnor kunde bli myndiga vid 25 år.
 - Att alla barn fick gå i skolan.
- När grundades Fredrika Bremer-förbundet i förhållande till hennes liv?
 - Medan hon fortfarande levde.
 - Samma år som hon dog.
 - Nästan tjugo år efter hennes död.
- Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 - Fredrika Bremers böcker lästes också utanför Sverige.
 - Fredrika gifte sig under sin resa i USA.
 - På Fredrikas tid fick vuxna ogifta kvinnor själva bestämma över sina liv.
- Texten kallar Fredrika Bremer för en pionjär. Vad menas med det här? Förklara med egna ord.
- Varför var det ovanligt och modigt att Fredrika reste ensam i USA på den tiden? (öppen fråga)
- I texten står det att "en kvinna som en gång inte ens vågade skriva sitt eget namn på en bok blev till slut en av de viktigaste pionjäreorna". Vad vill texten visa med den här meningen? (inferens)
- Skriv med egna ord vad du tror att Fredrika Bremer ville uppnå med boken "Hertha".

Facit

1. Hon vågade inte stå för den öppet.
1. Hon studerade landet och skrev om det hon såg.
1. En ung kvinna utan rätt att styra sitt eget liv.
1. Att ogifta kvinnor kunde bli myndiga vid 25 år.
1. Nästan tjugo år efter hennes död.
1. ja b) det står inte i texten c) nej
- Exempel på svar: En pionjär är någon som är först med något nytt och visar vägen för andra. Fredrika var bland de första kvinnorna som krävde frihet och rättigheter.
- Exempel på svar: På 1800-talet förväntades kvinnor stanna hemma och inte resa själva. Att resa ensam i ett främmande land krävde mod och var något få kvinnor gjorde.
- Exempel på svar: Meningen visar hur långt Fredrika kom. Hon började som blyg och osynlig men slutade som en stark och viktig person. Den vill visa att en människa kan växa och förändra mycket.
- Exempel på svar: Hon ville visa hur orättvist ogifta kvinnor behandlades och få samhället att ändra lagarna.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Temat är pionjärskap och kvinnors rättigheter i historien. Texten passar bra för att diskutera hur lagar och normer förändras över tid och vilken roll enskilda personer kan spela. Koppla gärna till elevernas egna erfarenheter av rättigheter och jämställdhet.

Diskussionsfrågor

- Varför tror du att det var svårare för kvinnor att bli författare på 1800-talet än för män?
- Fredrika reste för att lära sig om andra länder. Vad skulle du vilja resa och lära dig mer om?
- En enda bok kunde påverka en hel lag. Tror du att böcker eller filmer kan förändra samhället idag? Hur?
- **Skriv (5 meningar):** Berätta om en person som du tycker är en pionjär. Vad gjorde personen, och varför är hen viktig för dig?

Källor och faktagranskning

- Wikipedia: Fredrika Bremer – https://en.wikipedia.org/wiki/Fredrika_Bremer
- Nationalencyklopedin: Fredrika Bremer – <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/fredrika-bremer>
- Svenskt Biografiskt Lexikon: Fredrika Bremer – <https://sok.riksarkivet.se/sbl/Presentation.aspx?id=16936>
- Fredrika Bremer-förbundet: Vem var Fredrika Bremer? – <https://fredrikabremer.se/om-oss/vem-var-fredrika-bremer/>
- SO-rummet: Fredrika Bremer – <https://www.so-rummet.se/kategorier/fredrika-bremer>

Faktagranskad i juni 2026. Fredrika Bremer föddes 17 augusti 1801 på Tuorla gård i Piikkis socken nära Åbo i Finland (som då tillhörde Sverige) och dog 31 december 1865 på Årsta slott söder om Stockholm. Hon debuterade anonymt 1828 med "Teckningar ur hvardagslifvet", reste i USA 1849–1851 (boken "Hemmen i den nya verlden", 1853) och gav 1856 ut romanen "Hertha", som bidrog till 1858 års lag om att ogifta kvinnor kunde bli myndiga vid 25 år (automatiskt från 1863) och till att Högre lärarinneseminariet öppnade 1861. Fredrika Bremer-förbundet grundades 1884, efter hennes död. Bilden är ett porträtt daterat 1855–1865; fotograf/konstnär anges som okänd i Wikimedia Commons.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.